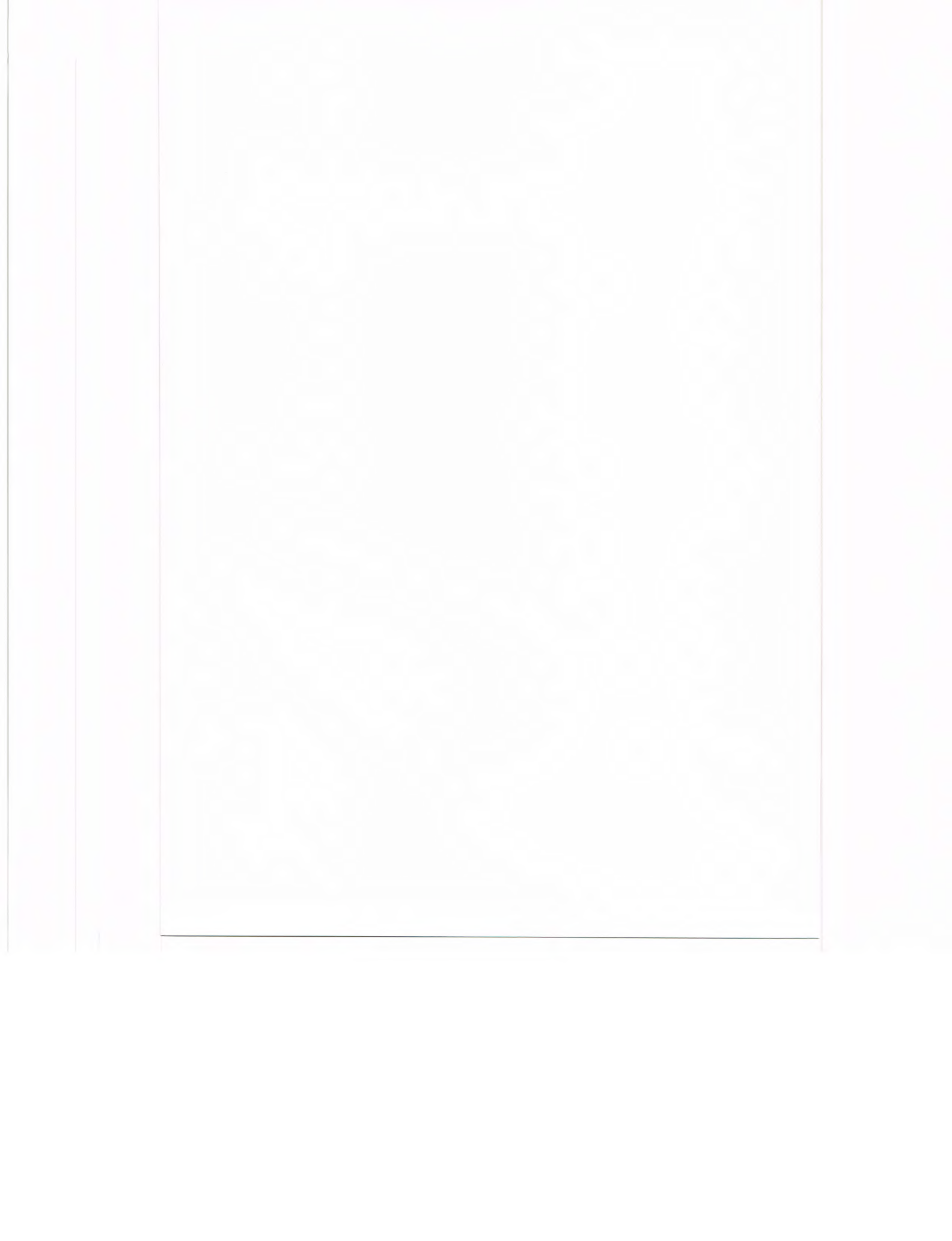

de ovend

19e jaorgaank no. 3

de ovend

juni 1991

negentiende jaorgaank no. 3

In dit blad verschiene bi'jdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbewevinge. De Ovend wodt uutgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en komt zes keer over de heerd bi'j de leden /ab.

Redakteur: Johan Veenstra.

Bureau-redakteur: Pieter Jonker.

Zetwark: Trijnie Gibcus-Telkamp.

Omslag: Sietske A. Bloemhoff.

Alle correspondeensie, inlichtings, adm./ab.: Stichting Stellingwarver Schrieversronte, Bongheer 1, 8431 GT Oosterwoolde, Postbusse 138, 8430 AC Oosterwoolde.

Tillefoon (05160)14533.

Lidm./Ab.: f 17,50 in 't jaor.

ISSN 0166-7351.

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

INHOOLD:

Boele Land <i>Moeke het een "vri'jer"</i>	82
Bé van 't Hooltpad <i>Mien mooiste boek - 3 -</i>	85
Marjo <i>Marie</i>	89
Dirk Kerst Koopmans <i>Over pestoor Wolfs</i>	90
Klaas van der Weg <i>Daegelikse dinkies</i>	91
Wooldboer <i>Bi'j de burgemeester</i>	92
Een keféhoolder <i>De schoelmeester</i>	95
Bote Stellingwerf <i>Mit velden vol dauw</i>	97
<i>Mit D.K.K. d'r op uut IV</i>	98
<i>Van de redaktie</i>	99
Lodewiek H. <i>Dagboekfragmenten 1991</i>	100
Johan Veenstra <i>Joktum Spoekepoelum Stellingwarvum</i>	104
Klaas Knillis' Hofstra <i>lege dichter</i>	106
Klaas Knillis' Hofstra <i>ienen gedaachte</i>	106
Klaas Knillis' Hofstra <i>kot lietien</i>	106
Batteld van 't Pad <i>Oolde Wiegertien</i>	107
Oene Bult <i>Stelling</i>	110
Bote Stellingwerf <i>Mure</i>	112

Moeke het een "vri'jer"

(Historische klucht)

Dit verhael speelt in de vieftiger jaoren op een stegien argens tussen Else en Zorgyloed, niet zo wied van et botterfebriek "De Drie Gemienten", dus omdebi'j de greens mit Drente. 't Is zundagaovend. Vader en Moeke Mulder, Jan en Geertien, bin nao et oflochten om een ure of tiene op bedde gaon. Hiltien, de dochter, is nog niet thuus. Moeke het et heur goed inpeperd, ze moet om elven binnendeure wezen. In die tied kon zoks nog, de oolden weren nog de baos en de sexuele revelusie nog veer vot. Jan en Geertien valen vot in slaop.

Om een ure of twelven wodt Geertien wakker, kikt op 'e wekker en daenkt: "Bliksem nog an toe, waor blift dat jonk, ze hadde d'r al lange wezen moeten, ik hebbe nog niks heurd." Mit heurt ze wat op et hiem, waacht een schoffien, heurt weer wat en daenkt: "Dan za'k ze now mar haelen, ze zit grif mit Albert in et stookhokke. Zo kan 'k niet slaopen." Ze komt overaende, schöt gauw wat over heur naachtjak an en giet naor et stookhokke. Now moej' weten, dat et stookhokke of vuurhokke een soortement van miniatuurhusien is, waor vrogger vaeke een oold potkacheltien, een taofel en wat stoelen in stonnen. D'r wodde zoemers in kookt, de waske in daon en soms ok in woond. Et jongvolk bruukte et zundagsaovens om te vri'jen. Zoks gebeurde in die tied mar iene keer in de weke. Zoe'n vuurhutte ston zoe'n vief meter van et veurhuus of.

Onderwiels Geertien naor et stookhokke giet, sloept Hiltien de achterdeure in. D'r is een klein glassien naost de deure stokkend en zo kan ze mit de haand krek bi'j de grundel, ze strikt him d'r veurzichtig of, stapt naor binnen, vergrundelt de deure weer en giet as een moes zo stille achter de koenen langes, deur de middeldeure, et veurhuus in en naor heur kaemertien. Vlogge uut de kleren en et nust in. Hè, hè, ze het et weer opredded, veur de zovuulste keer. Moeke het niks murken. Ze weren wat laeter wodden, dat kan ja iederiene die jong is, wel es overkommen. Gek, dat die oolde lu altieten vergeten, dat ze zels ok jong west hebben. Moeke was ok altied bange, dat heur wat overkommen kon, mar dan kende ze heur eigen dochter niet. Ze kon donders van heur ofbieten, as de jongen heur te nao kwammen. Trouwens, Albert was vuus te gek mit heur om heur wat an te doen.

Albert giet niet de bewende weg naor huus. Hi'j giet eerst een aentien achter et spullegien et laand in, dan overdwas over een peer sloden en dan weer naor de weg toe. Hi'j zal die blikseme jongen, al bin 't ok zien kammeraoden, wel es te fieter hebben. Hi'j het ze zoni'js wel strunen heurd om de stookhutte. Ze staon now grif op 'e weg om him op te waachten. Ze willen vanzels sterke stokken van him heuren en weten wat hi'j mit Hiltien uutvreten het. Now, dat is niet zovule, Hiltien is een hatstikke lief maegien, mar ie kun je hanen mar thuus holen, eers kriej' een dri'j om de oren. "Gien pollenaise an mien lief," zegt ze dan. Liegen is ok al niet zien sterkste kaante, as hi'j al sterke stokken vertellen zol, hadden ze him

gaw deur. Ze weren mit 'n beidend stille et vuurhokke uutgaon, zi'j naor de achterdeure en hi'j et laand in. De jongen hadden et grif niet murken. "Laot ze mar waachten," daenkt hi'j, "die staon daor om drie ure nog te blauwbekken, wat zullen ze de smoor in hebben, as ze marken, dawwe al vot binnen. Om je dood te gniezen."

Woolter, Bene en Haarm hebben al een ure op Albert waacht. Ze weten dat Hiltien om elf ure binnen wezen moet en now is et al over twelven. Albert hadde mar gelok mit zoe'n lief, knap maegien. Ze bin zuver ofgeunstig. Kwam hi'j mar. 't Is niet waarm hier op 'e diek, 't wi'jt as de ziekte en 't begint verempeld nog te motten ok. Daor heuren ze een deure, ah, 't is zo wied. Ze praoten drok tegen mekeer, niet te luud vanzels, dan zol Hiltien ze heuren.

Moeke Geertien stiet op dat mement krek veur et stookhokke, ropt de deure eupen, dot een stap naor binnen en zegt brimstig "In huus ieje!" Mar d'r komt gien antwoord weeromme. Ze stapt weer naor buten, mit heurt ze stemmen van jongen bi'j 't vonder over de sloot bi'j de weg en zonder naodaenken vligt ze de stookhutte weer in, strikt de grundel d'r veur en waacht of.

De drie jongen heuren de deure van et stookhokke dichtevalen en de klik van de grundel. Wel alle donders, moe'n ze hier now nog langer staon te blauwbekken? "Ik weet wat," zegt Haarm, "jim zorgen dat Albert en Hiltien d'r niet meer uitkommen, dan hael ik een dikke stok op. Die stikken we deur de ring van de klinke en dan moe'n ze mar zien dat ze d'r uitkommen. Want die deure giet naor binnen, die kriegen ze nooit los en deur de schostien en die kleine ruties kommen ze d'r grif niet uut. Kun ze de hiele nacht bi'j mekeer op 'e schoot zitten!" En krek as Albert eerder al dee, zegt hi'j d'r achteran: "Om je dood te gniezen."

Moeke Geertien heurt wat rammelen an de deure, ze hooft heur doodstille. Niet marken laoten, dat ze hier zit. Zo, now is 't al weer een hiele tied stille, dan d'r mar weer uut. Ze schoft de grundel van de deure. Mar wat Moeke ok perbeert, ze kan de deure niet eupen kriegen. Nao een posien begint ze te beulen: "Laot me d'r uut, laot me d'r uut!" Et helpt niks, d'r komt gien starveling. Ze begint et koold te kriegen. Gelukkig hangen d'r wat oolde schölken, een kepotte jasse van Jan en wat oolde koedekken en gedienen in de hoeke van de hutte. Staorigan trekt ze alles over mekeer an. Ze kan heur haost niet meer bewegen. Ze raost nog es: "Laot me d'r uut, laot me d'r uut!"

De drie jongen gaon monter op huus an. Wat zullen ze die Albert morgen narren! Ze bin stomverwonderd as ze bi'j 't huus van Albert daele kommen. Daor stiet hi'j in 't locht van de laampe van zien kaemertien him uut te trekken! Hoe het hi'j dat lapt?

Dat d'r gieniene op et raozen en beulen van Geertien ofkomt is gien wonder, want Hiltien en Jan slaopen as rozen. De eerste droomt van heur Albert en de aander dat hi'j mit zien vrouw aachter een pinke anzit, die de gruuntetuun verinneveert. Ze ropt: "Gao d'r uut, gao d'r uut!"

Morgens half vieve wodt Jan Mulder wakker, hi'j heurt de haene kri'jen en gript es naost him. Gien Geertien, now die is betied veur heur doen! 't Wodt al lochtig. Hi'j moet d'r ok mar uut. Geertien is niet in de keuken, grif even naor 't husien. As ze d'r nao een schoffien nog niet is, giet hi'j op 'e zuuk, hi'j moet toch eten! Ze is niet in 't veurhuus, niet op 'e stal en ok niet op 'e dele. Hi'j kikt in 't kaemertien

van Hiltien. Deur 't piepen van de deure wodt zi'j wakker. "Is d'r wat, vader," zegt ze. "Ja, ik kan je moeke nargens vienen." Tegere gaon ze zuken. Ze kommen butendeure en zien de stok deur de ring van de klinke van et stookhokke. Ze trekken de stok uut de ring, doen de deure eupen en... zien moeke bi'j de taofel zitten, of beter zegd, hangen. Ze ligt veurover mit et heufd op 'e taofel te slaopen. Ze wodt wakker en springt overaende. Ze zicht d'r uut! Nooit het Jan Mulder hadder lacht in zien hiele levend: "Te lieken wel een opstopte voegelperschriker," schuddelacht hi'j, "om je dood te gniezen." Dat laeste hadden we van Albert en ok van zien maoten al eerder heurd, mar die hadden d'r aachterof bekeken gien reden toe.

D'r is nooit gien praot van kommen. Hiltien het et Albert vanzels wel verteld, mar ze hebben et beide stille holen. Ze hebben d'r tegere nog vaeke een protte wille omme had. Moeke, die gelokkig niks van de koolde naacht overholen hadde, hul heur vanzels ok stille, dat kuj' begriepen! Jan het heur nog vaeke plaogd mit heur vri'jer in et stookhokke. Hi'j moch d'r vanzels ok niet over praoten, mar, ie weten hoe dat giet, op een keer kon hi'j et niet laoten en het et, alliend die iene keer, an iene verteld, aandere hadde ik dit verhael hier ok niet vertellen kund.

Mien mooiste boek - 3 -

Wat vien ie et mooiste boek daj' lezen hebben? Da's een vraoge, die gauwer steld as beantwoord is, want om dat te kunnen, moej' hiel diepe in je geheugen vrotten. Ik hebbe in mien leven een protte boeken lezen en d'r liggen argens in mi'j een bulte herinnerings opsleugen. Daor moe'k dus mar es in an 't spitten en tot een oordiel zien te kommen.

In 't veurste plak wi'k zeggen, da'k eins alles wel leze, as 't mar gien flauwe, vlutterige liefdesromannegies binnen. Now moej' hier niet uut opmaeken, da'k vies van romantiek en erotiek bin. Hielemaole niet, heur! As die zaeken op een eerlike, eupen en niet stuitende wieze in een goed verhael verweven binnen, vien ik dat altied nog een feest om te lezen. Mar boven alles gaot mien belangstelling uut naor historische- en halfhistorische romans.

Reisverhaelen kun me ok uren zute holen. Tieden laank he'k in de ban west van schrievers as Margit Söderholm mit *Geborgen Oogst*; Olav Gullvag mit *Het begon in een Midzomernacht*, *En het leven gaat verder*, *Door nevelen naar het licht*, saemenbundeld in de trilogie *Het begon in een Midzomernacht*. En dan et vervolg daarop; ok weer een trilogie, mit de titel *Na Midzomernacht*, waor de romans *Voor het geluk geboren*, *Drijvende stammen* en *Ariadne* in vervat binnen.

Biezunder geneuten he'k ok van *Het Duivelswater*, schreven deur Anya Seton, waor et noodlot van de Radcliffes, de graven van Derwentwater, in beschreven wodt. De Radcliffes mossen heur om twee redenen doende holen mit de wanhopige zaeke van de Jakobieten in Ingelaand; omdat ze rooms weren en et bloed van de Stuarts in heur hadden. Et boek speult in de 18e ieuw.

Gloeiende wangen he'k kregen tiedens et lezen van de boeken van Jo van Ammers-Küller over de Fraanse Revelusie; *De Patriotten*, *De Sansculotten* en *De Getrouwen*. Dit is mar een kleine opsomming, die me zo in 't zin schöt, omda'k ze zels in de boeekaaste staon hebbe. De schriefster Pearl S. Buck het me mit heur pennevruchten ok mennig genoegelik ure bezorgd. En zo bin d'r nog vule meer; tevule om op te numen.

Mar in de loop van de jaoren kwam d'r iene, die mit kop en schoolders boven alles uutstak. Dat was de schriever Upton Sinclair. Et is al herwerts jaoren leden en et kwam zo. Op een zaoterdagmorgen heurde ik in een Vara-pergramme veur de radio Willem van Capelle veurlezen uut de romanserie *Lanny Budd*, schreven deur Upton Sinclair. Et veurdreugene greep me zo an, da'k alle prikken in 't vuur gooid hebbe, om meer over de schriever en de *Lanny Budd*-serie an de weet te kommen. Doe bleek me, dat de hiele romancyclus beston uut elf ofzonderlike verhaelen van totaal roem zesduzend bladzieden.

De heufdpersoon in alle elf dielen is Lanning Budd (roepnaeme Lanny), de keunstzinnige zeune van een Amerikaanse waopenfabrikaant. We schreven 1913, as et verhael begint in et dörpien Hellerau, vlak bi'j Dresden, waor as Lanny as dattienjaorig kiend deur zien moeder op 'e beroemde balletschoele van Dalcroze dumpt is. Zels wil ze de hanen een schoffien vri'j hebben, om op heur jacht een

tocht naor de Noorse fjorden maeken te kunnen. Lanny is d'r an wend, dat hi'j van tied tot tied op alle meugelike kostschoelen opburgen wodt en hi'j lidt d'r niet onder, want hi'j het een opgeruumde en vrundelike aord en past him makkelik bi'j aandere meensken an.

Et verhael begint dus vlak veur de Eerste Wereldoorlog en volgt in stark romantische vorm, op een biezunder mitslepene wieze en hielendal waarheidsgetrouw et wereldgebeuren tot 1954, waor et achter et Iezeren Gediën tot een aende komt. Aj' wat romantisch insteld binnen en ok nog interesse hebben in de grote wereldpoletiek, het et verhael je zomar in de greep en bi'j in de wille, et in iene hot uut te lezen. Mar, dat kan niet, want daor is et wark vusen te omvangriek veur. Ik kan je wel zeggen, da'k hiel wat kotte naachten had hebbe, deurda'k et boek aovens niet wegleggen kon. Aj' dan op et laeste toch an 't aende kommen binnen, laoj' een zocht, omdaj't jammer vienen, daj' de personen, die je in de loop van 't verhael eigen en lief wodden binnen, loslaoten moeten.

Mar, ie zullen ok ontdekken, daj' deur Upton Sinclair's wark een vule scharper en roemer inzicht kregen hebben in de grote wereldpoletiek. Ie zullen d'r achter kommen, dat bi'j aendbesluit de gewone man, et "klootjesvolk" altied de pries betaelt veur alle oorlog en reboelie en dat de waopenfabrikaanten en -koopluden over de hiele wereld de poletiek stark mit bepaolen, deur de grote invloed, die ze op 'e regerings uut weten te oefenen. Dat bin de machten, die over alle greenzen en oorlogen henne heur belangen en kaptaol veilig weten te stellen en die zonder te aorselen et leven van miljoenen onschuldige meensken in de waogschaole durven te gooien. Van dit alles gefit Upton Sinclair in de *Lanny Budd*-serie je een zuver inzicht. Zo zuver, dat de grote Ingels-Ierse schriever Bernard Shaw zegd het: "As de meensken mi'j vraogen, wat d'r also gebeurd is in de lange tied van mien leven, verwies ik ze niet naor de kraanteberichten, mar naor de romans van Upton Sinclair." Een sprekender getugenis is donkt mi'j niet meugelik!

Lange tied is de *Lanny Budd*-serie mien absolute toppe west en ik hadde niet docht, dat daor nog veraandering in kommen zol. Mar "het kan verkeren", zee Bredero en dat he'k ondervunnen. Niet, dat *Lanny Budd* now inienen uut de graosie leit! De pennevrucht van Upton Sinclair is me nog lieke dierber as veurhenne, mar d'r is konkereensie! Een peer jaor leden kreeg ik een bespreking onder ogen van de romanserie *De Aardkinderen*, schreven deur de Amerikaanse schriefster Jean M. Auel. Et verhael speelt him of in et Prehistorische Europa in iene van de Iestieden, zoe'n dikke dattigduzend jaor leden, in een gebied, dat ligt tussen de revier de Dordogne in Frankriek en De Krim an de Zwatte Zee in Ruslaand en wel in de streken, waor as de Donau en de Dnjepr stromen.

Doe 'k die boekbespreking in hanen kreeg, beston de serie van *De Aardkinderen* uut drie dielen; te weten: 1. *De Stam van de Holebeer*, 2. *De vallei van de paarden of De tocht naor de anderen*, 3. *De Mammoetjagers*. Omdat de bespreking mien interesse opwekte en historie me altied slim trekt, bin 'k naor de biebeltheek gaon om te vraogen of ze de boeken daor hadden. Dat bleek zo te wezen en d'r wodde barre geunstig over opdaon. Mar, d'r wodde ok zegd, dat de boeken slecht in hanen te kriegen weren, omdat ze praktisch altied uutliend weren! Gelokkig was et eerste diel thus en dat kon 'k dus mitnemen. De rest zollen ze veur me vaaste-

holen as ze weer teroggebrocht wodden.

Uut onderzuuk bleek me, dat Jean Auel tot now toe een gewone huusvrouw west was, die heur niet eerder tot schrieven zet hadde. Et serieverhael van *De Aardkinderen* is dus heur eerste en ienigste wark. En ik moet zeggen een meesterlik wark, want die vrouw het een verteltraant, die mar weinig meensken geven is. Daor komt nog bi'j, dat ze over een geweldige verbeeldingskracht beschikken moet, om zoe'n verhael uut de penne vloeien te laoten. Een verhael, dat, veur zoveer as 't kon, ok nog an de meugelike warkelikhied toetst wodden mos. Et kostte heur vuuf jaor studie, veurdat ze genog inzicht kregen hadde in de tied waar ze over schrieven wol. Ze volgde een overlevingskursus, waordeur ze een protte opstak over jaegen op groot en klein wild mit primitieve middels en over eetbere en genezende plaanten.

De direkteur en staf van Malheur Fieldstation in et hoge steppegebied van Centraol-Oregon weren heur raodgevers. Van Jim Riggs leerde ze hoe aj' vuur maeken kunnen, hoe aj' een speerwarper bruken, hoe aj' slaopmatten maeken kunnen van buzen, hoe aj' stienen ark maeken mit de drok-schilfertechniek en hoe aj' mit fienmaekte hattehassens een hattevel ommetoveren kunnen tot flewielzaacht leer. Nao vuuf jaor was et dan zo wied, dat ze heur wetenschap en fantasie saemensmulten laoten kon tot et verhael van *De Aardkinderen*, waar ze heur meesterlike vertelkeunst hielendal in utleefd het.

Dat verhael gaot over et maegien Ayla, dat deur de Stamme van de Hollebeer, die in de buurt van de Zwatte Zee huushul vunnen en opneumen wodt, mar deur heur uterlik en heur grotere verstaand as de rest, een butenbientien is. In et eerste boek wodt et konflikt beschreven tussen de Oolde Stamme, die arfelijk belast is mit tradisies en taboes en et ni'je maegien, dat de toekomstige meenske in heur bloed het. Ze perbeert keer op keer deur de protte taboes van de oolde stammekultuur henne te breken en heur eigen weg te gaon. De Stamme straft heur zwaor veur dat verlangst, want ze wodt verstoten, doodverklaord en an heur lot overlaoten. Deur heur verstaand te bruken komt Ayla tot de konklusie, dat d'r meer zokke meensken as heur wezen moeten en ze besluit die "Aanderen" op te zuken. Ze trekt deur een onbekende, vi'jaandige wereld, waar as een iezig klimaot heerst. Et allienig wezen drokt zwaor en et overleven is iene anholende stried.

Nao een lange zwarftocht komt ze in een beschutte vallei en besluit daor te blieven, zolange as de sni'jtied duurt. Dan komt ze d'r achter, dat de dieren krek zo kwetsber binnen as zi'jzels is en ze slöt vrundschop mit ze. Ze zorgt veur een jonge lieuw, die een trap van een elaad had het en brengt him mit een protte muuite groot. Et biest wodt een soorte huusdier en kammeraod veur heur. Ze nuumt him Kleintje. Mar gieniene van heur erverings mit de dieren bereidet heur veur op 'e grote verwarring, die heur overvaalt, as ze een jongkerel reddet uut de klauwen van Kleintje. Ze wodt henne-en-weer slingerd tussen heur verlangst naor meenselik kontakt en heur benauidhied veur de onbekende "Aander".

Heur medelieden overwint de benauidhied en ze ontfarmt heur over de slim toetaekelde jongvent. Ze verzorgt zien wonden en verpleegt him. Een aandere jonge, die bi'j him was, is dood. Kleintje het him de nekke breuken. Deur de goeie zorg van Ayla wodt de jongeman beter. Hi'j praot tegen heur, mar ze verstaot d'r

niks van. Deur gebaoren en mit een protte muuite maekt hi'j heur dudelik, dat hi'j Jondalar hiet. De dooie jonge was Thonolan, zien jongere breur. Zi'j weren leden van de stamme van de Zelandoniërs, die veer vot argens in Frankriek, an de revier de Dordogne, heur thuus hadden.

De Zelandoniërs onderhullen kontakt mit de Lanzadoniërs, die vlak bi'j de bron van de Grote Moederrevier (de Donau) heur kaamp hadden. Op 'e grote stammebi'jienkomsten wodde d'r over die revier praot en omdat gieniene wus, waor as dat waeter henne stroomde, besleuten Jondalar en zien breur op onderzuuk uut te gaon. Ze maekten heur klaor veur een lange tocht en gongen op weg.

Naojaorenlange omzwarvings en een protte aeventuren kommen ze op 't laeste an de monding in de Beran Zee (de tegenworige Zwatte Zee). Op heur tocht maeken ze kennis mit verschillende aandere stammen, as bi'jglieks de Haduniërs, de Platkoppen, de Sharaduniërs en de Mamutiërs. Bi'j disse stamme leven ze een schoft. Omdat heur ni'jsgierigens nog niet bevredigd is, besluten ze veerder naor 't noordoosten te gaon en kommen dan in de streek, waor as Ayla heur grot het in de *Vallei van de Paarden*. (2e boek) Daor wo'n ze dan overvalen deur een hollelieuw (Kleintje), die Thonolan ofmaekt en Jondalar zwaor toetaekelt.

As Ayla him verzorgd, verpleegd en weer opkalefaterd het, gaon ze wieder tegere deur 't leven en genieten van de innige liefde, die tussen heur opbluuit. Op iene van heur tochten kommen ze zomar een koppeltien aandere meensken tegen. Et blieken Mamutiërs te wezen, die naor 't noorden trekken, om op mammoeten te jaegen. Mit disse meensken sluten ze vrundschop en gaon d'r mit op 'e mammoetejacht. Hier gaot et dadde diel over.

De geweldige fantasie en biezunder boeiende verteltraant van Jean Auel, slepen je zo mit, daj' de boeken haost niet henneleggen kunnen. Mit een spietige zocht he'k de laeste bladzieden van *De Mammoetjagers* ommesleugen. Mar gelokkig was dat niet et aende van de aeventuren van Jondalar en Ayla, want op 6 oktober l.l. is et vierde boek van de serie *De Aardkinderen* uutkommen. Et het as titel *Het Dal der Beloften*. In dit ni'je boek ondernemen Jondalar en Ayla de grote tocht weeromme naor de Zelandoniërs, Jondalar zien volk en maeken opni'j kennis mit een protte verrassende en verraoderlike eigenschappen van de meens en de netuur. Veur de waore liefhebber van historie en oolde kultuur een genot om te lezen. Et liekt d'r op, dat dit nog niet et aende van *De Aardkinderen* wezen zal, want de dielen vufe en zesse staon al op staepel. Ik hope, dat et me geven wodden mag, die ok nog te lezen en kieke d'r mit verlangst naor uut.

Op 27 oktober 1990 het Jean M. Auel, geboren in 1936, de Publiekspries veur et Nederlaanse Boek 1990 kregen, in de kategorie: vertaelde romans en verhaelen.

Marjo

Marie

Marie, hoe is et mit jow gaon?
Dat wol ik graeg es weten.
Ik binne jow nao zestig jaor
nog altied niet vergeten.

We zatten in et speulkertier
tegere op 'e baank.
De aandere kiender weren
mit 'n spullegien an de gaank.

As maegien was i'j indertied
bi'j schoele niet in tel.
Deur aarmoede en ongemak,
now ja, i'j weten et wel.

Gieniene wol d'r mit je speulen,
wat leven heb i'j had?
'k Weet nog dat ik mit je praotte,
bi'j jow op 't baankien zat.

Nog altied, now nao zestig jaor,
bin ik je niet vergeten.
Marie, hoe is et mit jow gaon?
Dat wol ik graeg es weten.

Dirk Kerst Koopmans

Over pestoor Wolfs

Angaonde pattie riegels van Lodewiek H. in de veurige *Ovend* over pestoor Wolfs zollen jim van mi'j daenk' niet verwaachten dat ik disse Wolfs ok kend hebbe. Wolfs, niet as pestoor mar as vrund.

Et zat zo. In et begin dat Wolfs vanuut Oosterwierum hier in disse Gaasterlaanse perochie belande belde hi'j op een middag mit een peer vrunden bi'j oons an om wat van mien wark uut te zuken. De volgende dag was hi'j d'r al weer en leup drekt deur naor et schilderi'j waor as Sunt Franciscus op staot. Doe hi'j zee dat hi'j et kopen wol, brocht hi'j mi'j in verlegenheid omdat ik et al an een aander toezegd hadde, mar die hadde d'r doe nog gien plak veur.

De dag daarop was Wolfs d'r weer en leup hi'j naor Franciscus in de hope dat ik toch ofstaand doen zol van dit doek. Franciscus, Sunt Franciscus in de midden van kleur en beweging. Franciscus praot mit de voegelties en wist mit de iene haand naor omhogens waor al et locht weg komt. Aenlik is et mien eigen haand en veerder zit d'r van mi'j zels ok nog hiel wat in, wodt d'r zegd.

Wolfs gong vot mit een peer laandschoppies die 'k him anpraot hadde om die mar es te perberen op et plak dat hi'j ruum maekt hadde veur Franciscus. Doe Wolfs dat wark weeromme brocht en nog es weer veur Franciscus ston, brak et zwiet mi'j uut en ik stelde him veur Franciscus nummer 2 te schilderen. Zels vuulde ik drommelse goed dat in et schilderen de spontaniteit poter was, hoewel in de tael van de ogen en de hanen wodde et toch wel Franciscus.

Mar d'r was nog wat anders waor oonze vrundschop deur bestaon bleef. Dat kwam deur oonze Stellingwarver aord die overal deur henne kropt. As we mekere op 'e straote tegenkwammen reup de iene krek as de aander: "Hoe gaot et, jong?" Of: "Kom even an, 'k heb weer wat ni'js." Of "Lao'we tegere Franciscus even dag zeggen."

Dit het niet lange duurd. Een keer doe 'k him an zien kaante van de Luts tegenkwam, leup hi'j veurzichtig en zee: "'k Gao naor de dokter."

In de weke daarop zag hi'j nog kaans mit zien auto naor Frankrijk te rieden om et aende of te waachten in de streek waor as hi'j zien opleiding had hadde. Ze hebben him weeromme stuurd en kot naodat hi'j weer in Balk kwam is hi'j sturven en hi'j leit begreven op et hof achter de R.K. karke in Balk.

Zien oolden hadden ok nog een poze bi'j him woond in de grote pasteri'je. De oolde Wolfs het mi'j nog veul verteld over zien wark as straotmaeker in West-Stellingwarf. Hoe hi'j op zien kni'jen deur hiel Ni'jtriene en Spangehoeke kreupen is.

En now wol ik dat haost zien as een pelgrimstocht naor et alderheiligste.

Daegelikse dinkies

Al leek et d'r niet op, we kregen in feberwaori toch nog een wintertien, hi'j was kot, mar wel hevig, et vreur dat et kraekte. Dat hadde tot gevolg, dat d'r hadbasten en scheuren in et ies kwammen en dan wodt et geveerlik rieden. Aj' mit de redens in zoe'n scheure kommen en ie hebben wat gang, dan hej' een redelike kaans, daj' over de kop gaon, en dan maj' bliede wezen as et je goed ofgaot. As de sloden en vaorten dichte gaon, dan gaon de ziekenhuisdeuren eupen. Dattienduzend meensken over hiel Nederland kwammen mit kepotte bonken in de ziekenhuzen terechte.

As et begint te vriezen, dan wodt et ok drok in oons waeterlaantien, dat Ni'jtriene hiet. Veural in de weekaenden kommen de rieders op oons an. De sloties op en dan naor de Scheene. De Helomavaort komt laeter, want de Scheene is eerder vertrouwd. D'r wodt ok wel es te gauw op 'e Scheene reden, want bi'j sommige dri'jen ligt et in de regel nog al lange eupen, dus dan is et oppassen!

Bi'j iene van die dri'jen waor et altied nog al geveerlik was, woonde Jantien. Doe d'r es een koppeltien jongkerels an rieden kwam en et bi'j die dri'j niet vertrouwden, vreugen ze an Jantien of et bi'j die dri'j wel vertrouwd was. "Jim kun et es perberen, d'r wodt zegd, dat aj' een posien onder et ies zeten hebben, dan wodt et hiel mooi." Et leek de jongkerels toch beter toe, om mar een aentien klunen te gaon! Mar dit gebeurde vroeger...

Doe et wintertien in feberwaori begon, stonnen d'r de eerste zundag wel vuventwintig auto's bi'j de plakken, waor aj' naor de Scheene rieden kunnen en bi'j Ale Bakkers broggien stonnen d'r nog veule meer.

Vri'jgezel Jan wol ok even bi'j de Scheene kieken. Hi'j kwam bi'j Ale Bakkers broggien en daor stonnen twie vrouwluden bi'j de weg, de iene hadde deur et ies zeten, was kletsnat en bemodderd en ze vreugen Jan, of hi'j heuren even naor huus brengen wol. Jan keek de bibberende vrouw es an en docht bi'j himzels: As ik daor zo ston te bibberen, dan zol ik ok graeg willen dat ze me naor huus brochten. Dat Jan, de goeie slokkerd, zee: "Stap mar in," niet wetende dat d'r gieniene was die die bemodderde vrouw in zien mooie en schone auto hebben wol. "We moe'n naor Spange," zeden de vrouwluden. Dat Jan ree naor Spange. Doe ze daor ankwammen, mos Jan achter heur huus rieden, want de bureen mochten heur zo niet zien. Doe de natte vrouw uutstapt was, zee de aandere vrouw: "Zoj' mi'j wel even naor Ale Bakkers broggien brengen willen?" En dat dee Jan ok. Doe ze daor ankwammen zee ze tegen Jan: "Stop hier mar, want hier staot mien auto. En mar hattelik bedaankt."

Doe vuulde Jan him toch wel beheurlik misbruukt!

Bi'j de burgemeester

Mar een peer meensken wussen d'r van. Over goed een jaor zol ik raodslid wezen. Die peer weren d'r hatstikke wis van; want zi'j zollen mi'j permoten. Dat kwam wel goed. Op alle fronten mos d'r dus anpakt wodden.

Daorumme ok was ik lid wodden van et komitee veur et 700-jaorig bestaon van oons dörp. Dat was over twee jaor; ie konnen d'r niet betied genog mit beginnen. Iene van de leden mos naor et gemientehuus om daor uut te vienen wat veur subsidies wi'j kriegen konnen veur et feest. Et was mi'j haost veurbi'j gaon, mar mit een haandige zet op et goeie mement kreeg ik et toch zoveer: ik zol naor et gemientehuus. Dit paste mi'j krek. Best wel een goeie bak: kon ik laeter as ik raodslid was mooi vertellen dat "het beoogde raodslid" anoniem op et gemientehuus omstruunde. Of was anoniem niet goed, mos et incognito wezen? Och, laot ok mar, dat kwam laeter wel.

De ambtener die alles van subsidies wus, vul mi'j honderd percent mit. Punten waar wi'j hielendal niet an docht hadden, brocht hi'j naor veuren. Wi'j mossen ok an emancipaosie daenken, zee hi'j. En d'r was weer wat ni'js uut Den Haag onderwegens: "sociale vernieuwing". Vule wussen ze d'r nog niet van, mar oons dörp lag wat achterof. "Ie konnen toch wel beweren dat jim dörpien niet hielemaole mitkommen was in de mederne ontwikkelings," miende de ambtener. Now zee mien ome Klaos uut Amsterdam altied dat de ni'jsberichten van zes ure bi'j oons pas om half zeuven deurkwammen. Mar mossen wi'j zels now ok op die toer? "Ja, jim willen graeg zovule meugelik geld, aj' now op die titel subsidie kriegen kunnen?" Mos ik veur laeter ontholen, daj' subsidie kregen op een titel. Mar hi'j hadde wel geliek: mien opdracht was om d'r zo vule meugelik uut te haelen. "Dus dan alle potties mar op et vuur," zee ik.

En doe gong ik een betien in de fout, want we hadden goed ofpraot dat dat laeter pas an de odder kwam. Ik vertelde de ambtener dat wi'j d'r an dochten om de burgemeester een belangrieke rolle te geven bi'j oons feest. En hi'j kon daor zeker wel wat an toe doen. Ik zag an him dat et schot raek was; mar et bleef opiens wel stille. "Dat zol wel wat wezen veur wethoolder Wind," zee hi'j een schoffien laeter tot mien schrik. Daor weren wi'j 't in et komitee now krek allemaol over iens: in gien geval Lute Wind. Ik hadde mi'j aorig in de nusten warkt. Uut alle macht perbeerde ik him an et verstaand te brengen dat zoks niet wezen mos. De wethoolder hadde oons dörp al een peer keer tegenwarkt, hi'j kwam ommes uut et grotere buurdörp en meer van zokke dingen bedocht ik. Dat hi'j niet van mien perti'j was, zee ik d'r vanzels niet bi'j.

De ambtener zee d'r begrip veur te hebben dat wethoolder Wind dan toch mar beter wat op 'e achtergrond blieven kon. Hi'j hadde et zels ok niet uutvunnen; ze hadden opdracht kregen om de wethoolders meer te profileren, vertelde hi'j. Zo heurde ik nog es wat uut de keuken.

Van mien vraogen zol hi'j nog disse weke wark maeken. En dan heurden we wel

wat wi'j veerder doen mossen.

Toch wel mit een tevreden gevuul dee ik de deure van zien kaemer achter mi'j dichte. Dit leek niet zo min. En dat van Lute Wind hoefde veerder gieniene te weten. How, waor was ik now belaad? Disse gang kwam mi'j niet bekend veur, was ik hier op 'e hennereize wel langes kommen? Die verrekte ni'je gebouwen ok, vusen te groot, krek kezernes. Deurlopen, docht ik, kieken wat daor om de hoeke is.

Inienend ston d'r een man veur mi'j. "Brenge mi'j naor de burgemeester, ik moet dringend de burgemeester spreken," beet hi'j mi'j toe. "Ja mar..." en ik wol zeggen dat ik et pad in et gemientehuus ok kwiet was. "Niks gien gejammar, verrekte ambteners, nog te beroerd om je even te helpen, ofschieten moj' ze, ofschieten, ik wil naor de burgemeester!"

Verdomme, zag die man mi'j veur een ambtner an!? Mar was dit wel normaal, wat dee die man drok, hi'j ston mar tegen mi'j op te rieden. Et spoekte me deur de kop: "... in overspannen toestand zijn woning verlaten..." Achterof weet ik zeker dat ik doe niet bedocht dat dit radiobericht wèl op 'e tied was. Wat mos ik doen, ik wus et niet, ik was d'r even of.

Et was hiel vremd dat ik mezels zeggen heurde: "Now dan doen we dat even, ik brenge jow bi'j de burgemeester." Dat was goed docht ik: niet tegenwarken, niks vraogen, rustig blieden. Wi'j de hoeke omme, weer een gang, knap laank disse keer. "Geef me een sigereette, ik moet roken," kommedeerde de man. "Ik hebbe gien sigereette, ik roke al dattien jaor niet meer." "Oh, now dan vlogge veerder."

Et was d'r zomar, as kraantekop, ondudelik in beeld: "Beoogd raadslid brenge amokmaker bij burgemeester". Oh nee, verschrikkelik, docht ik, dan was alles vergees. "Schieta wat op man, ik hebbe haost."

Wat een misselike kerel was dit, ik mos zien dat ik him kwietraekte. As ik now iene vun die bi'j him blieden kon en dan zee ik dat ik ondertussen een onderhoold mit de burgemeester regelen zol. Mar dan zocht ik iene die wus hoe aj' mit zoe'n man an mossen, een ambtner mit EHBO bi'jveurbeeld. Mar d'r was hielemaole gieniene. "Ik verrekke van de dust, ik wil wat drinken; da's now weer typisch de gemiente, nargens wat te drinken." Op 'e laeste deure veur de hoeke zat een bottien W.C. Daor zol wel een wastaofel wezen, zee ik, dan konnen we wat drinken.

Hi'j vun et goed, mar leut mi'j veurgaon. Verhip, as hi'j eerst gaon was, hadde ik hadde votlopen kund, bedocht ik te laete.

Hi'j ston te drinken as een peerd. Ik bekeek him wat beter: zien vette snor, et onsmaelike lief half over de broeksbaand. Vanof et begin wus ik dat ik him eerder zien hadde. Ik hadde et, et was Kamer, de beheerder van et rekreaosiecentrum "Zonneweelde", in de zuudhoeke van oonze gemiente, Noldus Kamer. Ik hadde him op een inspraokaovend mitmaekt. Hi'j dee slim drok die aovend; niks deugde d'r van de plannen, de gemiente dee te min; aliend mar kritiek. Et gong de meersten te stoef; een droktemaeker. Hoe raekte ik disse vent kwiet!

"Hè, daor knap ie van op, naor de burgemeester en zit mi'j niet te bedonderen, man, daenk d'r omme."

Bi'j de hoeke gong ik linksomme; gelukkig niet weer zoe'n lange gang. Even veerder was een eupen ruimte, een soort pleintien koj' zeggen; d'r kwammen drie gangen op uut. In de gangen zatten dubbele halve deuren, waor mar iene van eupen ston. Toegelijke mit oons kwammen van een aandere kaant ok twee mannen.

Hé, Noldus, ok op et gemientehuus? Waor waj' maendagaovend, we hebben nog op je waacht, mar bin toch mar begonnen mit de vergeerding. We moe'n nog wel even mit je praoten over een peer punten." Et leek d'r niet op dat Kamer zomar van die mannen of was. Veurzichtig dee ik een stap achteruut.

"Ik bin hier veur een belangrieke bespreking, ik hebbe now gien tied," perbeerde Kamer et kot te holen. "Now, lao'we dan een ofspraoke maeken," zee de man en pakte zien agenda.

Ik was ondertussen al weer een stappien veerder. Zo rap as ik kon, dee ik nog een peer stappen achteruut. Kamer kreeg et in de gaten en kwam driegend mien kaant op. Ik dri'jde mi'j omme, aanders kon ik nooit percies, deur de halve deure kommen.

Et schilde niks of ik was tegen een man opknald, die van de aandere kaant kwam. Et was de burgemeester! En achter him an leup Lute Wind. "Goeie," zee ik tegen Lute en steuf achter him langes de gang in. Mar even veerderop bleef ik toch mar staon, slim beni'jd hoe dat veerder gong.

Hielendal overwaachs ston Kamer tegenover de burgemeester. Mit een schelle stemme reup hi'j: "Burgemeester -even bleef et stille en doe- weet u misschien ook hoe laat de raadsvergadering morgenavond begint?" "Ja hoor, om half acht," zee de burgemeester en leup deur. Lute Wind keek nog even half achteromme en leup doe achter de baos an.

Drie weken laeter ston d'r een bericht in de kraante: in opdracht van Justisie was de administraosie van "Zonneweelde" in beslag neumen. D'r weren onriegelmaotigheden konstateerd. En d'r ston ok bi'j dat de 48-jaorige beheerder A.K. (hi'j hiette eins Arnoldus) al een dikke veertien daegen mit ziekteverlof was. De gemiente hadde nog niks heuren laoten. Ik wus niet goed of ik bliede of ongerust wezen mos.

De schoelemeester

Et is now al zoe'n 70 jaor leden, da'k bi'j him in de klasse zat. Hi'j gaf les in de dadde en vierde klasse van de legere schoele. Disse meester hadde zovule goeie eigenschoppen! Ik zal d'r es een stok of wat opnumen. Behalven dat hi'j groot en sterk was, was hi'j ok sportief, muzikaol, een echt netuurmeenske en een groot kiendervrund. Hadde d'r op 'e schoele iene een melktaantien los zitten, dan zee hi'j: "Gao mar even op 'e achterste baank staon. Hej' ok een buusdoek?" "Jaowel, meester." "Dan zuwwe es kieken." Mar onder 't kieken lag die tane al in de buusdoek. Dat was een fluitien van een cent veur de meester.

In de schoele praotte hi'j Hollaans; buten en veerder was 't overal Stellingwarfs. We kregen ok zangles van him. 'k Herinnere me nog twie lieties, die we twiestemmig zongen hebben.

- 1) *Arbeid maakt ons flink en vrolijk. Jongenlief hoor dus mijn raad.
'k Wil je vroeg aan 't werk gewennen. Ledigheid geleidt tot kwaad.*
- 2) *Een muisje speelde dicht bij poes. Haar moeder zag het daar.
Och kiendlief riep ze: Kom toch hier. Je bent in groot gevaar.*

Doe ik een peer jaor oolder was, kreeg ik vioeleles. Meester wus dat en hi'j vreug me om es op een zaoterdagmiddag bi'j him te kommen, hi'j hadde ok een vioele. In die daegen was d'r nog gien radio en tillevisie, dat meziek was d'r nargens. 'k Begon daor de striekstok over de snaoren te haelen en mien solo veraanderde al gauw in een trio. Wat was 't geval? Meester hadde twie kleine keeshonties en doe ze die zanikende meziek heurden, stakken ze beide de kop in de locht en begonnen te janken en te goelen, zodat we mar gauw stopt binnen.

In de knolletied gebeurde et nog wel es, dat d'r iene ofblaosd hadde in schoele, zoe'n zaachte soezer, mar stinken dat die konnen! As inkelde maegies dan mit de neuze begonnen te trekken, hadde meester wel in de gaten, dat d'r wat loos was in de klasse. Hi'j leup dan tussen de baanken deur, bereuk en besneuf een peer jongen (want dat weren vaeke de daoders, maegies deden zoks niet) pakte al gauw de knaop bi'j de schobben en dan was 't: "D'r uut en drie maal om de pompel!" Op 't schoeleplein ston naemelik een grote pompe (waeterleiding was d'r doe nog niet), die bruukt wodde veur 't schonemaeken en drinken veur de kiender. As die jonge dan drie keer om die pompe lopen hadde, was hi'j weer aorig opfrist. Sportief was meester ok. Hi'j hadde achter zien huus een rekstok en ringen. Zundags gong hi'j naor 't voetballen te kieken en as Hooltpae niet speulen hoefde, fietste hi'j naor Et Vene om naor Abe Lenstra te kieken. Visken kon hi'j ok as de beste. Meester hadde zels een roeibotien, een mooie driedielige angelstok, een kissien mit snoeren en haoken, een schep- en een leefnet. Hi'j viskte mit maoden. Zaoterdagmiddags gong hi'j vaeke naor de Lende en trok d'r mit zien boot op uut. Dan zat ik daor ok wel es. Een kwitsen giepse uut de bos sneden (een mooie rechte sepiepen), vliegertouw, een korke van een draankflesse mit een gat d'r in waar een gaanzevere deur stak, veerder een stok lood en een aolhaoke, waor de pierems an mossen.

Meester kwam meerstal mit een zeugien vis thuus, ok wel vaeke gooide hi'j ze weer in 't waeter en as ik dan een peer ondermaotse stiekelbaorsies vongen hadde, wa'k al dikke tevreden.

Now nog 't eierzuken, waar we beide vol van zatten. Op een keer weren meester en ik om 't zelde kiewietsnussien an 't zuken. We konnen 't niet vienen. Meester vun 't beter om even aachter een hekke te kroepen. Binnen een kertier was die kiewiet wel weer bi'j 't nust, want d'r zol wel een brutien in liggen. Zo zegd, zo daon. We hadden misschien tien minuten zeten, doe ik inienend reup: "Kiek meester, d'r bit een kiewiet op een schofferd," waar as de meester op zee: "Verdomd, daor schit een kiewiet op een bofferd." Even laeter kwam 't wiefien daelestrieken, tippelde even en ja heur, daor zat hi'j. De vier eigies hebben we eerlik dield, want et was een brutien. 'k Zal disse meester mien hiele leven nooit vergeten. 'k Hebbe veul van him leerd.

Bote Stellingwerf

Mit velden vol dauw
het de naacht de zonne
een heildronk
op 'e zoemer bezorgd.

Mit de locht van et grös
en et geluud van de kiewiet
stapt de zonne over de drumpel.
Op 'e stal gruuit de onrust.

Et veurjaor schrift zien noten
op 'e straolen van de zonne.
De voegel brengt ze tot leven.

Mooier as die van de spinne
het de dauw een web weven,
waor ze de zonne mit vangt.

Mit D.K.K. d'r op uut! (IV)

Gemael in de poolder bi'j Hooltwoolde, tekend deur Dirk Kerst Koopmans

Van de redaktie

De H.J. Bergveld-pries 1991 is toekend an de schriever Johan Veenstra uut Nij-hooltpae veur de herdruk van zien eerste roman *Een vlinder van zulver*. Et boek verscheen veur de eerste keer in 1981. In 1990 wodde et herdrukt.

Et is de twiede keer dat Veenstra de pries wint. In 1984 kreeg hi'j de Bergveld-pries veur zien roman *Naachs goelen de honnen*. Op 6 juni kreeg de schriever de pries in et gemientehuus van Oost-Stellingwarf van drs. Remco Heite, de burge-meester van West-Stellingwarf.

Eerdere Bergveld-pries-winners weren indertied Hendrik Vondeling (1982) veur zien *Haarm-trilogie* en Pieter Jonker (1986) veur de vertaeling van *Dikke Doezerd*, een serie kienderverhaelen van Dolf Verroen.

In et augustus-nummer van *De Ovend* kommen we uutgebreid op disse feestelike gebeurtenis in Oosterwoolde weeromme. Now willen we Johan uut naeme van et bestuur en et passienel van de Stellingwarver Schrieversronte van hatte fielsesteren mit disse eervolle pries.

De Stichting 't Grunneger Bouk het de K. ter Laan-pries dit jaor toekend an ds. E.J. Struif uut Oosterwoolde. Sund 1980 is de heer Struif doomnee bi'j de Ned. Herv. Gemiente in Oosterwoolde. Al zoe'n 25 jaor orgeniseert hi'j karkdiensten in et Grunnigers. Hi'j hul indertied ok overdaenkings in 't Grunnigers veur de Rono. De pries, een oorkonde en duzend gulden, wodt in de laeste weke van september in et Geert Teistheater in Stadskenaol uutrekt an ds. Struif.

Op 27 meert 1991 raekte nao een kotte ziekte weg

Jan Wever

in de leeftied van 72 jaor.

Tien jaor laank was hi'j oonze vri'jwillige tuunman.
Tien jaor laank paste hi'j op 'e Meulehoeve en op et
hiem van de Meulehoeve al was et zien eigen.

De Schrieversronte zal him slim missen.

We weensken buurvrouw en de kiender alle starkte
bi'j et verwerken van dit veur heur zo zwaore verlös.

Et bestuur en et passienel

Lodewiek H.

Dagboekfragmenten 1991

Zundag 5 meie: Nacionaole Bevri'jdingsdag, mar disse keer gien dag vri'j-of, want dat hewwe al: 't is zundag. Om toch nog een betien een feestelik gevulde te hebben, he'k de penne opneumen en bin 'k in gedaachten weeromme gaon naor vroeger, naor mien jeugd, doe disse dag nog een echte feestdag veur mi'j was. De vuufde meie betekende doe, naost een dag vri'j van schoele: rood-wit-blauwe vlaggen tegen een helderblauwe locht mit witte wolken, de hiele buurt mit vlaggies, dennegruun, rosies van kleurd crêpe-peprier en erebogen versierd, een lange optocht van optuugde waegens, karren en fietsen de hiele Jouwer deur, middags kienderspullegies of een boottocht naor Langweer, Sneek of Terhorne mit de tjoeke-tjoeke-tjoeke van Doeke Punt die eins Brouwer van aachternaeme hiette, en aovens een kostumeerde voetbalwedstried, ofsleuten deur een groots, deur Douwe Egberts betaeld vuurwark boven et dan staorig duuster woddende sportterrein achter de MULO-schoele an de Haddraeversdiek.

Op 5 meie 1945, zo wodde oons verteld, hadden de Duutsers eindelijk kapituleerd en was hiel oons laand weer vri'j wodden. Toch was veur mi'j de echte bevri'jdingsdag: 15 april 1945, doe de Canadezen op 'e vroege zundagmorgen De Jouwer in reden. De vri'jdagaovend d'r an veurofgaonde weren de Duutsers votgaon: een lange riegel meest al wat ooldere mannen, slobberig en aarmoedig in de kleren, die wat schaemele spullegies mit heur mittoogden in oolde, vaeke kepotte boerekarren, kienderwaegens of bakfietsen; hier en daor sjokte een maeger peerd veur een piepend, half-verroest kenonnegien. Ze wodden deur de meensken langs de straoten uutschullen en naoraosd en d'r wodde alderdeegst mit stokken en stiender naor heur smeten. Ze deden niks terogge, et wodde een waore ofgaank veur et iens zo grootse Herrenleger. De zaoterdag wodde een stille dag, mar ie konnen an alles merken dat d'r een bepaolde "biede verwaachting" in de locht hong. Zundag, de eerste zundag nao Paosken, wa'k morgens om ongeveer half tiene van bedde kommen om naor de Hoogmis van half elven te gaon. 'k Hadde me goed en wel wusken en de kleren an en zol me krek een peer broggies klaor maeken, doe d'r een stokmennig meensken deur oonze straote draefden, richting Jouwster toren en Midstraote. "De Ingelsen en Canadezen kommen d'r an!" reupen ze. Mit een broggien in de haand en mien ien jaor jongere breurtien achter me an, bin 'k et huus uut vleugen, richting kathelieke karke, die mar een klein aentien van de Midstraote of ston. D'r stonnen al een hiele protte meensken op 'e stoepe te waachten; goenend hadden vlaggies in de haand en oranje linties en strikkies op heur zundagse goed, en hier en daor gongen de zoolderraemen los en wodde de nederlaanse vlagge mit oranje wimpel buten hongen. Ik gong mit mien breurtien veur de pasteri'je staon, daor was nog aorig wat roemte. Et motregende of en toe een betien. As die "Amerikanen" now mar gauw kwammen, aandere zol over drie kertier de karke beginnen en hadden we nog niks zien. Eindelijk, nao een stief kertier waachten: dáór zoj' ze hebben! Van et begin van de Midstraote of, de kaant van Westermear, klonk et juichen en roepen van meens-

ken en ie heurden d'r tussendeur et brommen en daeveren van dichterbi'j komende voertugen. Et geluud kwam oonze kaant uut, halzen en heufden rekten heur om de straote of te kieken. Wát een spanning, wát een bliedschop, wát een sensaasie! Daor kwammen ze dan, oonze bevri'jders! Een stok of tien jeeps veurop, een peer zwaore waegens mit kenonnen d'r achter en een stokmennig vremdsoortige voertugen -zokken hawwe nog nooit zien,- mit twie riegels soldaoten recht tegen mekeer over d'r in; "amfibie"-voertugen wodden die nuumd. Disse eerste groep, dat weren de "verkenners", zeden goenend. Doe was et een menuut of tiene stille en dochte ik dawwe et al weer had hadden. Mar niks heur, d'r kwam nog vule en vúle meer! Uut de veerte kwam inienend een hiel vremdsoortig, nog nooit eerder heurd geluud over de straotstiender an rattelen en dinderen. Grote, zwaore Sherman-tanks bleken et te wezen, ofwisseld deur lichtere tanks, jeeps, paantserwaegens, kraenwaegens, lichte en zwaore kenonnen, Rooie-Kruuswaegens en waegens vol mit jerrycans en menusiekisten, die in een eindeloze riegel de Midstraote deur daeverden. En de meensken mar juichen, raozen en roepen, dat heuren en zien vergong je bi'j tieden. De straotstiender wodden, veural deur de rupsbanen van de tanks, staorigan an mot reden; mit naeme in de bochten leek et wel as wodde de straote ommeploegd. Zo now en dan ston de hiele riegel een poze stille; dan was de boel vaaste raekt in een bocht of veur de Tolhuusbrogge die niet biester bried en sterk was. De soldaoten gooiden dan sigaretten, sukelao en aander snuupgoed naor de meensken, veural jonge maegies, mochten een aentien mit op een stapvoets riedende tank of waegen.

De Hoogmis begon pas om elf ure en et wodde een "stille" mis; onder de preek van meneer pestoor heurden we de voertugen nog altied deur de Midstraote dinderen. Ok nao et uutgaon van de karke duurde dat nog deur, tot ongeveer ien ure an toe. Zóé'n geweldige mennigte soldaoten en voertugen in en deur oons eigen kleine, rustige dörpjen, daor konnen we mit oons verstaand niet bi'j, dat was wat om nooit te vergeten. Et moe'n wel een 15.000 maanschoppen west hebben en zoe'n ien- à twieduzend stoks riedend materieel. Ongeveer een vuufde pat wodde op 'e Jouwer op weilanen, terreinen en kaampies daele zet, de rest gong deur, richting Liwwadden en Sneek. Op 'e Lemmer en in de omkrieten van De Lemmer zatten nog flink wat vlochte Duitsers, die perberen zollen over et Iesselmeer te ontkommen. Et op 'e Jouwer achterbleven pat van et bevri'jdingsleger mos perberen die vlocht tegen te holen. Et laand naost oons huus kwam tot an de Appelhof toe vol te staon mit grune legertenten, jeeps, beveurraadingswaegens en licht geschut, wiels et zwaordere spul zoas tanks, paantserwaegens en kenonnen in de straoten veur oons huus daele zet wodde. Zoe'n grote invaasie, zoe'n drokte en ofwieking van de gewone gaank van zaeken veur en naost oons huus en in de hiele buurt hawwe nog nooit mitmaekt. Overall soldaoten die van alles deden: tenten opzetten, benzine bi'jtanken, verbienings anleggen, over de walkie-talkie praoten, op gasbraanders heur kossien klaor maeken, heurzels scheren of knippen laoten, mit menusiekisten slepen, en gao mar deur; ie kwammen ogen en oren te kot. Veur et eerst nao vuuf jaor pruufden we weer sukelao, witte bolle, bakte eigies, en veur et eerst van oons leven pruufden we "cakes" en "chewing-gum", pofte maïs en "corned-beaf"; et was zó lekker dat ie zollen je de vingers d'r bi'j op-

eten. Overal in huus kwaj' soldaoten tegen die heur wusken, scheerden of zomar argens op 'e vloer laggen te slaopen. Mem kreeg lekker roekende, luxe ziepe, mark Sunlight, "for the baby" en Heit smookte échte-sigaretten- uut-een-deusien, mark Bond Street, Arsenal of Miss Blanche. Dit was vri'j wezen, zorgeloos wezen, bliede wezen! Veurgoed veurbi'j zollen now de aangsten en benauwdheden wezen, de beparkings en behelperi'je daor as de oorlog ok oons, kiender, jaorenlaank mit plaogd en opzaedeld hadde. Gien aovendverduustering meer, gien "waetermelk", surregaot-koffie en -thee, gien naomaek-tebak en kleiziepe, gien beschietings van vrachtauto's, treinen en gasfebriek, gien razzia's en op 'e kni'jen deur de Midstraote kroepende onderdukens, gien alles konterlerende N.S.B.-ers en Laandwaacht meer, niet langer die aovens altied op 'e zelde tied overkommende, onriegelmaotig brullende V1's meer, laeter volgd deur de V2 die een lange, dikke, witte strepe hoge an de aovendlocht tekende. Eindelijk oflopen was now et aangstige luustren aovens op bedde, diepe onder de dekens votkreupen, naor et duuster en driegende brommen van vliegtugen-mit-bommen, die daelescheuten wodden en op oons huus terechte kommen of heur bommen te vroeg valen laoten konnen. Veurgoed vot weren now die zo genaodeloos en bevelend stampende, praotende en zingende Duitsers -die we allieend hiel stiekem "Moffen" numen dusten-, oonze zonuunde "buren" die alles hier bewaekten mit de bajenet op et geweer en mit die stomme, staolen helms op heur dikke, domme koppen; gebeurde was et now mit heur schietoefenings, twie keer in de weke, op óons sportterrein an de Haddraeversdied. Nog iéne keer zol d'r van dat terrein of mit zwaor geschut scheuten wodden: deur de Canadezen, óp 'e Duitsers die nog bi'j Schasterbrogge, Sunt-Niek en De Lemmer zatten. Dat gebeurde op 'e woensdagmiddag nao de bevri'jding. Ok vanof de weilanen naost oons huus wodde d'r mit kenonnen scheuten. Heit en mem stuurden oons de straote op, omdat ze bange weren dat, as de Duitsers nog weeromme schieten konnen, oons huus ok wel es raekt wodden kon. We bin doe naor et sportterrein an de Haddraeversdied gaon. Daor zag et zwat van et volk dat naor et schieten ston te kieken. Iederkeer as d'r een schot ofgaon zol, wodden we deur de soldaoten waarschouwd en mossen we, vanwegen de lochtdrok, mit de mond eupen en de hanen niet te stief tegen de oren, de knal verwerken. De hulzen van de grenooten, die rokende achter et kenon vullen, wodden as ze ofkoeld weren, onder de kiekende mennigte verpat.

De volgende morgen reisde et hiele bevri'jdingsleger of, richting Sneek en Gaasterlaand. De vri'jdags biwwe op 'e middag mit heit en mem lopende naor Schasterbrogge west om te kieken wat as daor allegeer gebeurde was. Et was niet te beschrieven: kepotscheuten en ofbraande boerkeri'jen, zwat-blaekerde koenen nog op 'e stal, álle ruten, meer as honderd, van Botterfebriek "Hollandia" an diggels, een stok van de toren van de kärke d'r of, schenneseerde en ofknapte bomen; veur een huus op et grösveld lag onder een wit laeken een sneuvelde Duutse soldaot naost een hielendal lam dri'jd kenonnegien daor as kiender op an 't speulen weren, even veerder onder een hede lag nog een dooie Duutser mit strepen donker bloed over et heufd. Ik, begon me, krek as doe et nog oorlog was, weer slimme onveilig en benauwd te vulen en hul de deur mem mitneumen kienderwaegen hiel stief beet. Dat grote meensken mekeer zokke hadde en wriede

dingen andoen konnen, dat kon 'k me niet begriepen. Wat was oorlog ofgrieselik! En wat leverde et op? Een hiele protte dooien en een hieleboel rommel en rotzooi, kepotte huzen en boerkeri'jen, aarmoede en verdriet veur iederiene die mitdoen mos, of hi'j wol of niet. Ik slaekte een zocht van oplochting doe we eindelijk al die ellende aachter oons hadden en we weer de kaant van De Jouwer op gongen.

Nog daegen, weken, maonden d'r nao he'k angst-dromen had van Moffen die me mit de bajenet op et geweer naozatten, branend daele-kommende vliegtugen, kepotscheuten huzen en karktorens, onder heden en pollen liggende, sneuvelde en half-vergaone Duutsers mit gniezende doodskoppen. Oorlog was verschrikkelik en zol veur altied verbeuden wodden moeten. Et zol de ienige zaeke wezen moeten daor ok in disse tied nog de doodstraf veur geven wodden mos an wie d'r mit begint.

Johan Veenstra

Joktum Spoekepoelum Stellingwarvum

De volgende weke maendag, op 10 juni, is 't feest in West-Stellingwarf. Dan wodt d'r vierd dat et waeter van de Spoekepoele weer hatstikke zuver is en dawwe d'r gerust weer zwemmen kunnen.

Jim weten zeker allemaole nog wel wat veur heisa awwe hier de veurige zoemer had hebben mit die Spoekepoele in Noordwoolde. D'r zatten geheimzinnige virussen of zo in 't waeter... Honderden meensken wodden zomar inienend ziek naodat ze zwommen of potienbaaid hadden in oonze West-Stellingwarver toeristische topatraktie: De Spoekepoele van Noordwoolde. Dat iederiene vanzels voldaoliks in rep en roer en de medische wetenschap drekt an de slag om uut te zuken wat veur ziekte as 't was.

Et was drege om dat percies uut te pluzen, mar et lag an dat verhipte waeter, dat was zeker. Eerst dochten de geleerden dat et misschien van de moezen kwam. Dat d'r wodden moezen vongen en die wodden onderzocht. Now, d'r was niks mit oonze moezen te redden, mar de hieltied meer meensken raekten ziek!

En de toeristen bleven vot. Noordwoolde kwam an de raand van de ofgrond en bleef zitten mit een barg kreketten en frikandellen die niet verkocht wodden kon. En de vriezers bleven stampvol ies zitten. Vot toeristeseizoen! Naor de filistijnen! En de medische geleerden mar pluzen. Een raodsel! Een groot medisch raodsel! D'r wodde zels al een Latiense naeme veur de ni'je ziekte bedocht.

En doe kwammen die geleerden een zettien leden gewoon mit de bosschop dat ze heur verzind hadden. D'r was nooit wat te redden west mit et waeter in de Spoekepoele. Al dat zieke volk hadde gewoon wat aandere had. Gewoon wat koggelderi'je, een virussien uut de locht of zomar wat. Iederiene kon gerust weer zwemmen in Noordwoolde. Wat een medische onderzokers ok! Wat een hampelmannen!

En et gekste is dawwe dan niet iensen lelk wodden in West-Stellingwarf. Welnee je.

"Och, was 't een verzin, meneer de geleerde, now iederiene kan him verzinnen, is 't niet zo? Weej' wawwe doen? We holen een fesien. We vraogen Wiegel en al die medische geleerden en zo, we vraogen alle prominenten die wat mit de ziekte te maeken had hebben veur een feestelike hereupening van de Spoekepoele. En om zien te laoten dat d'r niks mis is, zwemmen alle prominenten de poele over."

De prominenten keken wat snips. Dat mos toch mar niet. Stel dat ze heur weer verzind hadden en dat d'r dus wel wat mals in 't waeter zat. Dat wethoolder Plekkenpol zee: "Nee, dat doe'we niet. Et waeter kan begin juni ok nog wel es wat an de koolde kaant wezen. En de prominenten moe'n niet bevangen raeken. Weej' wat, we maeken mit mekeer een gezellige boottocht."

Een gezellige boottocht! Hebben ze et kedaster now hielemaole in de warre? Bin ze now hielemaole gek? Mit al dat volk dat oons et toeristeseizoen de veurige zoemer verknald het. Deur dat sloege volk haffelen wi'j Stellingwarvers al krap een jaor in de oolde kreketten en frikandellen omme. Een boottocht? Best! Mar dan

wel mit een verkleinde uitvoering van de *Titanic*. Nee, dat is niet grof! Die Spoekepoele is zo ondiepe as wat, daor vezopt echt gieniene. Ik wil dat volk gewoon even tot de nekke an toe in 't waeter hebben.

En dan strijjen wi'j Stellingwarvers daegs teveuren een peer duzend kilo joktepoeier in die poele. Zien jim de schipsramp al veur jim? Midden op 'e Spoekepoele stot de boot lek en de hiele reutemeteut raekt in 't waeter. Tot an de nekke toe dus. Et spiet me veur de kommesaoris, de burgemeester en de wethoolder, mar ja, de goeien moe'n 't now ienkeer altied mit de kwaoien ontgellen.

Mal en verdoffeld straampelt iederiene driefdeurnat naor de wal. En dan... et is vremd. Mar de prominenten raeken nao een schoffien allemaole onder de rooie plakkies. En jokken dat die plakkies doen! Pattie prominenten staon op 'e kop in 't grös en doen niks aandars as klauwen. Drekt wodt d'r een ploeg medische geleerden naor Noordwoolde haeld. En de geleerden kieken somber. Et ligt waarschienlik an 't waeter, zeggen ze bedrokt. Een virus of zo. Niet daj' d'r dood an gaon, mar et gefte wel een alderheiseliksten jokte. Om staepelgek van te wodden. En een geleerde uut Leiden bedaenkt drekt een naeme in 't Latien veur de ni'je ziekte. Joktum Spoekepoelum Stellingwarvum.

En de Stellingwarvers? Die gniezen en haffelen manhaftig veerder deur de barg oolde kreketten en frikandellen.

Veurlezen veur Omroep Friesland op 6 juni 1991.

Klaas Knillis' Hofstra

lege dichter

alles d'r uut
as douk
douk
dit blad
is vol
dan ik
leeg
leger
as leger
leeg
zonder woorden
zonder tael
gewoon
doodgewoon
leeg
dood
alles zegd
alles schreven
de dichter leeg
et gedicht vol
gien gevuul meer
alliend leegte
leeg
leger
leegst

iene gedaachte

meensken
die et weten kunnen
zeden wel es
ie bin aenliks
twie gedaachten
neudig veur ien gedicht
mar
ik schriev liever
twie gedichten
mit iene gedaachte

kot lietien

kot lietien

(intro)

(solo)

dit is een
onbenullig
kot vassien

(uuttro)

Oolde Wiegertien

Ze zat weer in de makklike stoel veur et raem. Ze kon mooi de weg uutkieken zo. De kleinkieder zeden altied as ze zo zat: "Opoe zit weer in de zorg." Zo nuumden ze et rieten stoeltien waor ze in zat. De kiender van Jannes, heur zeune van De Jouwer, nuumden heur "beppe". Dat kwam omdat Jannes mit Geeske trouwd was; die kwam van over de Tjonger en kon jammer genoeg gien Stellingwarfs. Dat vun Wiegertien wel een betien jammer. Jannes praotte zoe'n betien van alles deur mekeer. Mit Stellingwarfs koj' op 'e Jouwer niet zo goed terechte. Hi'j slingert d'r wat Friese woorden tussendeur en veerder wat Hollaans.

Aj' Geeske vreugen wat veur baene Jannes hadde, zee ze: "Hi'j warkt bi'j een huussmerigensverwarkend bedrief. Jannes verzorgde daor de administraosie en hadde een goeie baene. Eerst was hi'j bi'j D.E. west, mar hi'j hadde him aorig verbeterd. Ze woonden in een mooi huus; ze nuumden et een semi-bungalow. 't Was gien gewoon huus in een ri'jgien en ok niet een bungalow; vandaor "semi". Wat dat percies inhul wus Wiegertien niet. Dat kon heur ok niet zoveule schelen. 't Was een mooi huus. Jannes zee dat et een premie-B woning was. Ze wus ok niet wat dat bedudedede, mar 't scheen dat hi'j een protte centen van 't Riek weeromme kregen hadde. Ja, Jannes dee et best!

Ze hadden twie kiender. Een jonge en een maegien en dat vunnen ze wel genoeg. "We nemen niet meer," zee Geeske. Ja, ja, zo gong dat tegenworig. Alles kon regeld wodden. Vroeger gong dat wel wat aandere; ze weren d'r veurdaj't wussen!

Geertien, heur ooldste dochter, was mit een boerezeune trouwd en ze woonden in Berkoop. Ja, dat gong vroeger ok zomar niet. Een boerezeune! Ie durfden d'r haost niet iens naor te kieken. "Geld trouwd geld," zeden de boeren doe. Now, geld hadde Geertien niet mitbrocht; wel een mooi koppien. Ze hadde him op 'e Wolvegester karmis veur 't eerst troffen. "Een aorige jonge," hadde ze de volgende dag tegen Wiegertien zegd, "mar 't is een boerezeune." "Waor begin ie toch an," hadde ze zegd. "Dat kan toch niet?" "Now, we zien wel heur; hi'j hiet Garriet Wobben en is ienige zeune. Zundagaovend komt hi'j me ophaelen en gaon we naor zien oolde luden."

Now woonden ze op 'e plaetse en de oolden wat veerderop, in een echte bungalow. Drie kiender hadden ze kregen; twie jongen en een meid. Goed veur laeter, hadde Garriet zegd. Misschien laeter saemen op 'e plaetse, de jongen. De dochter gong studeren. Die hul niet zo van de boerkeri'je. Ze hadden zoe'n veertig bunder laand en wel haost honderd stoks vee, hadde Geertien zegd. Ja, ze weren netuurlik nog lange niet hieptheekevri'j. 't Was aldeur mar investeren, zee Garriet. Eerst een ligboxestal, doe weer een melkkelder mit tanks. En now mossen ze weer investeren veur de dongopslag. 't Laand zat een melkkwotum op, zee Geertien. Daordeur was et wel f 80.000,- de bunder weerd.

Wiegertien begreep d'r niet vule van. Ok dat hadde 't Riek weer regeld, begreep ze. Schandaolig toch; alles weer op 'e grote bulte. Garriet hadde zegd dat

ze minder melken mossen. D'r kwam teveule melk en d'r kwam ok teveule stront. Vandaor die investering veur de dong, zee hi'j. Al mit al bezatten ze een protte geld, mar ze hadden d'r mar weinig an. 't Was investeren en nog es investeren; en dat mit die hoge rente. Now, dan mos ie mar wat laand weg doen, vun Wiegertien. Dan haj' vanzels minder melk en minder stront. Nee, zi'j zol 't wel weten. Warken daj' d'r bi'j daele vullen en ie konnen toch niks mitnemen. Ze vun et mar dom. Mar ze zol heur d'r niet mit bemuuien, ieder mos him mar redder.

Lutske, de jongste dochter, woonde in Stienwiek. Die was trouwd mit Dirk Prakken. Ze hadden gien kiender en dat vun Wiegertien wel jammer. Een gezin mit kiender was zo lekker remoerig en daor bleej' jong bi'j. Dirk warkte bi'j Staatsbos. Een mooi en vri'j beroep. 't Was een gezellige praoter. Lutske hadde heur verveeld; de hiele dag allienig thuus. Now warkte ze veur halve daegen bi'j een assuraansiekantoor. Gelokkig hadde ze de Mulo daon.

Aoldert, de man van Wiegertien, hadde oordield dat de jongste mar deurleren mos. 't Was zien lieveling, een naokommertien. D'r zat een helder koppien op en dat kwam now allemaole goed van passe. 't Was heur now somstieds wel es wat te drok, mar in huus hadde ze alles keurig veur mekeer. Ze hadde zels een ofwasmesiene. Now vraog ik je; mit twie meensken! Geertien zol wel zeggen: "Now moej' toch opholen!" "Ja, moe," zee Lutske, "mar we kriegen nogal wat anloop; we hebben een protte kunde. En 't is mar wat makkelik."

Dirk vun alles wel goed. Ze warkte d'r zels veur. Nee, dat zat daor allemaole wel goed. De veurige weke hadde Lutske heur nog een dag ophaeld; ze hadde een snipperdag neumen. Ze weren Stienwiek nog even in west en ze hadde ok nog een ni'je jurk kocht! Mooie dag. Ja, as Aoldert dat nog es mitmaekt hadde. Zien Lutske!

Aoldert... Hoe lange was die now al weg? Even daenken. Zi'j was now 73 en doe Aoldert weg kwam te raeken was ze 64. Ankem jaor wodde ze dus 74 en was Aoldert tien jaor weg. Hi'j zol now 79 west hebben. Jammer, jammer was dat toch west. Ze hadden et zo mooi saemen.

Aoldert was ophullen mit warken en toch was 't zo inienen mar gebeur. "Et hatte," hadde de dokter zegd. Wat hadden ze toch een mooi leven had; laeter, mit de kiender d'r bi'j. Aoldert hadde altied wel zwaor wark daon. Mar hi'j dee et graeg.

In 't veurjaor op 'e baggermesiene, zo van meert tot juni. Eerst was hi'j ofmaeker; mos hi'j mit een peilstok, lange leerzens an, deur de venebri'j walsen, om te meten of overal genoeg vene op 't laand lag. Kwam hi'j aovens thuus, dan leek zien kop wel een kiewiete-ei; zo zat hi'j onder de venespatters.

Laeter was hi'j schutteveerder. De schutten, die op 't laand de vene keren mossen, mossen altied weer verplaetst wodden, via 't trekgat en mit trekhaoken. Soms op 'e schutten staon te veren.

Ok was hi'j nog machinist west! Dat vun Wiegertien doe wel mooi. Machinist, zoe'n duur woord en hi'j mos zorgen dat de mesiene deurdri'jen kon. Stoken veur de grote ketel en de temperatuur in de gaten holer.

Ze hadde vaeke luusterd naor et geraetel van de stikker, die de venebonken naor boven brocht. As et een posien stille was, docht ze: Now gaon ze koffiedrin-

ken, of middags, thee. Waeter was d'r genoeg bi'j de haand. Ze schepten et op een schoon plakken uut 't trekgat. 't Was wat grondig, mar aj't flink deurkoken leuten, was 't best te bruken. En dan wat rejaol koffie en segeri'j d'r in, dan pruufd' ie haost niet dat et slootswaeter was. 't Was wat zutig, zee Aoldert.

Nao de baggermesiene, in juli-augustus, was Aoldert vaeke bi'j een hujboer. In 't drokke van de tied hadden de boeren meer volk neudig en dan betaelden ze aorig goed. Ok gong hi'j dan wel mit de punter paampelsnieden. Die paampels wodden dreugd op 't laand, an bossen bunnen en in 't hokke beweerd veur de winter. Ze weren dan zo taoi as een veter en daor wodde dan in de winter et riet mit tot bossen bunnen. Dat paampelsnieden was mooi vri'j wark, mar ie wodden d'r wel slim vies van. Allemaole slieber van onder waeter.

In september mos Aoldert al in 't riet beginnen. Eerst bladriet mi'jen, veur onder en op 'e turfbulten as dek. Dat wodde haeld mit bakken en per laoge over de bok, verkocht. Ze hadde wel begrepen, daj' dan goed merken konnen wie een nette veenbaos was. Sommigen douwden de laoge zo stevig vaaste, daj' wel twee keer zoveule kwiet weren as dat een aander mitnam. Gemiene kerels weren dat!

Dan kwam et bladriet veur de bloembollefelden. Mit et schip, in dikke bossen, naor Lisse en Hillegom; die kaanten uut. "Zwaor wark," zee Aoldert en hi'j was aovens as hi'j thusus kwam vaeke doodop.

Ja, en dan de wintermaonden. Een trommegien mit brood, mit smoolt of spek en een bos paampels achterop 'e fiets, naor et rietlaand. In weer en wiend. Soms mit een sni'jstorm weer naor huus. Verhippen van de koolde. Mar 't verdiende wel goed en 't was vri'j wark. Hoe meer riet aj' sneden, hoe meer aj' verdienden.

Wiegertien hadde al een peer keer zitten te gaepen. Heur gedaachten weren nog bi'j Aoldert. Ze hadde verkering mit him kregen, doe ze achttien was. Aoldert was doe een vlotte en knappe jonge kerel. Wat hadden ze toch een mooi leven mit mekeer had. "Aoldert, waaromme moj' toch zo vroeg wegraeken?"

Ze soest vot en knikkebolt. Dan schrikt ze wakker. Wodde d'r an de kaemerdeure klopt? Slaoperig zegt ze: "Is daor iene?" De deure gaot eupen en Flippus, de bakker, komt d'r in. "Dag Wiegertien. Ik hadde al es volk reupen en ik heurde niks. Now, hier bin ik dan. Nog wat neudig?" "Flippus, even daenken."

Flippus komt altied op woensdag en dan nemt ze vaeke een halve witte en een halve krente. Goed, dat kan. Wiegertien komt overaende, om Flippus te betaelen. "Hej' weeromme van een rieksdaelder, Flippus?" "Komt in odder."

Ze stroffelt mit naor de butendeure. Hu, d'r staot een koolde wiend. Ze huvert. Komt zeker van 't slaopen. "Och, Flippus, zol ie me ok even die kroppe slaod uut de tuun trekken willen? Dan hoef ik d'r niet meer uut." Now dat dot Flippus wel even.

"Goeienaovend, Wiegertien." "Dag, Flippus."

Stelling

Stelling kan him wel vergriemen as hi'j zicht, hoe of alle meensken om him henne heur drok maeken veur de vekaansie. De burenen hebben de kampeerwaegen al weer op et hiem staon en hi'j wodt now al daegen achterien schone maekt, as was et de grote schoonmaek op Goeie Vri'jdag. Ze meugen dan wel van daenk wezen, dat zoe'n husien op vielen niet zoe'n groot kruus inhooft as et grote woonhuus, mar de kleine dingen vraogen allemaole heur ommedaenken. En kleine dingen hej' nog vule meer in een kampeerwaegen as op 'e dele. Mar ja, kamperen is slim in de mode en om daoran mit te doen, daor moej' hiel wat veur over hebben.

Now, dat het Stelling niet. Van him hoeft vekaansie hielendal niet. Dat was vroeger niet zo en now het et ok niks van neuden. Et is niet veur niks, dat een protte meensken mekeer naopappegaaien: "Aj' van vekaansie weeromme kommen hej' een vekaansie neudig om d'r van te bekommen." Zo is et mar krek. Mar ja, diezelde meensken zeggen: wat aj' van verens haelen is lekker. Zol 't zo wezen? Welnee, nooit een keer. Stelling het alles wat lekker is et liefste elke dag dichtbi'j om him henne, daor wet hi'j wat hi'j het en in de vremde is dat mar ofwaachten. Of toch niet? An de aandere kaante van de weg wonen een peer huusholings, die et niet al te best mit mekaander vienen konnen. Dat komt an de beste wegen veur. Daoromme wussen ze ok niet van mekeer, dat ze mekaander in de vekaansie integen kommen zollen in etzelde hotel van Blanes in Spanje. Sund die tied is et poerbust mit heur. Zoj' je niet vergriemen en de buse uutlachen dat daor krapan viefduzend kilemeter rieden veur neudig is over de "route du sud" om ok geestelik zo veer kommen te kunnen? Mar in elk geval is dat mooi mitneumen deur zoe'n vekaansie, want een goeie buur is nog altied beter as een vrund, die teveer vot is.

Vekaansie. Praot Stelling d'r niet van. Moej' es zien hoevule ongelokken daor van kommen, as meensken te veer van heur gewone stee ofgaon. Et is deurgaons vusen te drok op 'e wegen, mit al die verplaetsbere husies op vielen achter de auto, die daordeur et milieu nog meer versmerigen as gewoon, mit omreden zoe'n zwaore karrevracht dubbeld zoveule benzine zopt. En die is now al een peer kwatties duurder as neudig is. As meensken daenken, dat ze mit een mudde eerpels in de kofferbak en een karrevol bosschoppen in de vielkaasten van de kampeerwaegen de kosten van een hotel uutspere konnen, dan hebben ze et wel mis. Een kampeerdershutte in Finlaand, of een redelik goed onderkommen in Spanje kost minder en dan hej' de vliegtocht pattietoeren gratis op 'e koop toe, aj' niet meer eisen stellen as in de altied vusen te krappe kampeerwaegen, die de helte minder personen harbargen kan as dat de mooie verkoopfoolders angeven, wil elk de kont nog een betien fesoenlik keren konnen. En dan nog mar zwegen over al die verkeersongelokken en batsende gasflessen in et botien. En hoeveule schoelkinder moe'n heur disse zomer weer niet verplicht vervelen, omreden de oolden in vier of zes weken zo veer vot moeten, de lerers en juffers een boeddhistische tem-

pel of een piramide zien willen, zo goed veur heur algemiene ontwikkeling? Laoten ze mar es een boer in et huj helpen, of een tuunder in de bruukasse.

Mar wat Stelling ok allemaole beweert en tegen de vekaansie inbrenge, et het gien doel, want meensken bin hiel muulik en eins hielendal niet te veraanderen. Zels Femmegien nemt et veur al die vekaansiefestvierders op, as zij zegt: "Man, laot ze toch, as ze an al die drokte now zoe'n wille beleven." En zij het altied geliek. Zo lange as ze ok mar niet zo veer vot wil en zo bekrompen wekenlange verblieven in een tente, kampeerwaegen of botien (en dan vanzels et liefst mit alle kleinkien-der). Stelling weenskt zien bureen een protte wille in een zunnige vekaansie toe en een beholen thuuskomste. As hi'j mit de vrouw mar niet hoeft. Nee, now niet weer vanni'js beginnen. Et is zo al konservatief genoeg. Zien gedaachten as brune bonen in blik.

Bote Stellingwerf

Mure

Tussen Oost en West
staot gien mure meer.
Oost en West bin veerder
as ie en ikke...

Rustig is de vierer
mar as ik d'r brood in gooi,
kragt hi'j de stemme
van de hebzocht.

In et valen van et blad
leeft de twiefel.
De boom is vertrouwd,
de eerde onbekend.

De iene zicht een wonder
in een zaandkorrel.
De aander zicht niks
in een bulte zaand...

